

ORIZONT

REVISTĂ A UNIUNII
SCRIITORILOR DIN
ROMÂNIA

SERIE NOUĂ, 32 PAGINI

27 Iunie 2008

NR. 6 (1509),

ANUL XX

1 LEU

Editată în colaborare cu
Centrul pentru Dialog
Multicultural "Orizont"

6

www.revistaorizont.ro

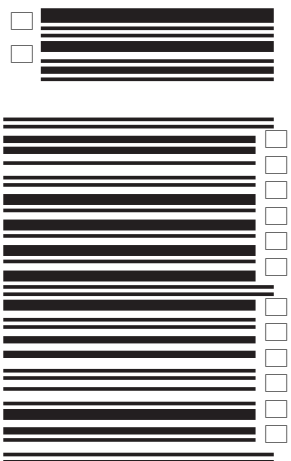
MIORITA LA PADOVA

Foto Paolo Donà - Padova, Prato della Valle

ITALIA DE CEALALTĂ PARTE 14-21

Număr realizat cu sprijinul Consiliului Local al Municipiului Timișoara

DORU COVRIG
ARTĂ, O ÎNTRARE PE CARE
NU O POȚI FORȚA

Pe vremea aceea era aproape imposibil să lucrezi în bronz. Ca să faci lucrări din bronz trebuia să furi bronzul de undeva. La primărie era un tip, și el artist, care făcuse rost de un bust al lui Stalin de vreo 200 de kg. Mi-a spus că mi-l dă la topit dacă-l facem juma/juma. Zis și făcut. M-am dus la primărie într-o duminică cu o mașină manuală de tăiat metal și am tăiat bustul în bucăți. Capul l-am tăiat în două, ca să nu se vadă că a fost Stalin și după aceea am început împărțea. Unul a luat un umăr, altul o ureche, unul mustața, altul căciula. L-am transportat cu mașina la atelier și am ascuns bucățile de bronz în grădina printre bălării. Era ca un ritual sacru. Am făcut rost de creuzete și am început topitul cu mustața, că prea era un semn distinctiv.

4-5, 31

IULIAN BĂICUS
ELIADE ȘI NOICA ÎN ARHIVA
C.N.S.A.S.

... Efectul secundar, pervers chiar al acestei operațiuni de filaj și de încălcare a dreptului la intimitate a fost de fapt obținerea unei cantități foarte mari de informații, care altfel s-ar fi pierdut. Tot din corespondența dintre Constantin Noica și Sanda Stolojan aflăm câteva momente semnificative ale meciului dintre filosof și Securitate, inclusiv momentul când acesta a fost întors de la graniță și acuzat că a vrut să scoată clandestin din țară mai multe obiecte din patrimoniul cultural național, și că de fapt Constantin Noica ar fi plănuț să scrie o carte despre opera amicului său de tinerețe, că lectura tuturor cărților ar fi durat aproximativ doi ani și că nu era atât de familiarizat cu conceptele de istoria religiilor, pentru care ar fi trebuit să depună un efort suplimentar în vederea documentării.

6-7

BRUNO MAZZONI
PRECUM ZARURILE
ARUNCATE PE MASA DE
JOC

14-15

CLAUDIO MAGRIS
ADEVARATA NOASTRĂ
MALADIE

16

LORENZO RENZI
MIORITA LA PADOVA

17

GIOVANNI RUGGERI
ROMANIA, O IMAGINE
TRADATA

21

ADEVĂRATA NOASTRĂ MALADIE

CLAUDIO MAGRIS

Claudio Magris – reputat scriitor, germanist și specialist în problematica Europei Centrale – se remarcă și printr-o susținută și variată activitate publicistică, în special în cunoscutul cotidian "Corriere della Sera". Despre motivația complexă a scrisului său ne-a mărturisit, într-un interviu din 2002 publicat la vremea respectivă în "Orizont": "De ce scrie cineva, de ce scriu eu? Din mai multe motive: din credință, pentru a face ordine, de teamă, ca să lupt împotriva uitării, pentru a protesta. În acest din urmă caz nu scrii din plăcere, ci din sentimentul că *trebuie* să scrii, aproape dintr-un imperativ moral categoric. Orice acțiune morală este neplăcută și am prefera să nu fim obligați s-o îndeplinim; în anumite cazuri, cele extreme, este necesar chiar să ne riscăm viața, însă nimeni nu-și dorește acest lucru, decât, poate, dacă este un orator exaltat. Bonhoeffer, teologul spânzurat de naziști pentru că le-a opus rezistență, nu avea nici un chef să fie martir ori să se întâlnească atât de devreme cu Dumnezeu, dar nu a ezitat să facă ceea ce a simțit că trebuie. Și să ajuti un om la nevoie, pe stradă, este neplăcut; am prefera ca acea persoană să nu fie în dificultate sau să se sacrifice alții ca să o ajute, însă trebuie să fim gata s-o facem dacă nu se poate altfel.

Acest lucru este valabil, la scară mică, bineînțeles, și pentru intervențiile etico-politice în ziare. Când – eronat sau pe bună dreptate – cred că trebuie să denunț, să apăr sau să contest pe cineva sau ceva, încerc să o fac, deși aș prefera să scrie altcineva articolul în locul meu, pentru ca eu să mă pot dedica unor subiecte mai plăcute, precum, să zicem, marea ori insulele adriatice. Numai predicatorii plini de emfază iubesc filipicele; morala este ca sănătatea: când te simți bine, nu te gândești la ea – la dinți sau la stomac. Dar dacă te dor dinții ori stomacul, nu mai ai ce face, trebuie să te concentrezi asupra lor. Am învățat acest lucru și din dialogul foarte intens pe care îl am de mulți ani cu cititorii, ale căror nenumărate scrisori, sfaturi, reproșuri sau încurajări – pe lângă fixațiile maniacilor sau maniacelor, nici acestea puține la număr – au contribuit mult la evoluția mea. Când cineva scrie, are uneori senzația că se pierde, alteori că se regăsește. Pentru mine a scrie înseamnă, de cele mai multe ori, a povesti istorii adevărate și destine reale, pentru că poveștile adevărate, oamenii care le-au trăit, mă interesează mult mai mult decât roadele imaginației. Cred că a scrie înseamnă a transcrie ceva care iese mult în afara noastră, depășindu-ne".

Și în contextul prezent al realității sociale din Italia, caracterizate de complexa și îndelung disputată problematică a imigrației și siguranței, Claudio Magris nu a ezitat să exprime, în editorialul din 26 mai 2008 al lui "Corriere della Sera", poziția unui intelectual profund angajat moral. Redăm mai jos versiunea românească a acestei semnificative intervenții cu titlul *Adevărata noastră maladie*:

O cunoștință de familie, coleg de birou cu tatăl meu, avea mania răcelii; era atent să nu stea în curent și își lua toate măsurile de precauție contra gripei și a bronșitelor, convins că boala îl putea lovi numai din direcția aceea. A murit de cancer la intestin sau, cum se spunea pe atunci, de un "rău incurabil". Domnul respectiv făcea foarte bine să nu neglijeze eventualele amenințări ale faringelui sau bronhiilor, de cele mai multe ori neplăcute și în unele cazuri fatale, dar greșea atunci când subaprecia pericolele mult mai grave. Corpul social își are și el propriile maladii, declanșate sau la pândă. Sănătatea lui depinde de felul în care înfruntă, previne și combate tarele care îl asaltează; de capacitatea de a reprima ilegalitățile – prin autoritățile abilitate în acest sens – în măsura stabilită de lege, fără indulgențe boniste sau pseudo-umanitare și fără isterii demagogice ori prejudecăți față de vreă categorie de persoane.

Într-un stat liber și democratic nu se suspectează apriori și nu se maltratează nici *kulaki*, adică țărani chibaburi, cum se făcea odată în Uniunea Sovietică, nici evreii, nici negrii, nici imigranții, cum se întâmplă adesea în multe state ale lumii. Astăzi sunt etnicii romi cei care ocupă titlurile de-o șchioapă ale ziarelor pentru ilegalitățile comise de unii dintre ei ori pentru ilegalități care le sunt doar atribuite, ca și pentru violența persecuțiilor suferite de unii dintre ei. În ambele cazuri Statul – și doar Statul, care deține monopolul utilizării forței – trebuie să identifice și să-i urmărească în justiție pe autorii infracțiunilor, pe delincventul care fură și molestează, precum și pe acela care scoate cocteilurile Molotov, împotriva poliției în anii '70 și împotriva romilor astăzi.

Codul nostru de comportare, mai bine zis civilizația noastră, permite pedepsirea doar a indivizilor – care s-au făcut vinovați de delict verificat și a căror responsabilitate este personală – și sub nici o formă pedepsirea grupurilor ori comunităților, fie ele etnice, sociale, politice sau religioase. A atenta la acest principiu – a se înverșuna împotriva romilor, a evreilor sau a celor care locuiesc pe malurile râului Po, în locul unui vinovat concret prins în flagrant, fie el născut în Timbuktu sau la Abbiategrosso – minează de la rădăcina universalitatea umană și în mod special civilizația noastră, Occidentul. Cine neagă acest fundament al umanității și dreptului este adevăratul barbar

și nu ne interesează de unde vine, din grădina din spatele casei noastre ori din îndepărtatul deșert. Romi, norvegieni, triestini ori senegalezi surprinși în delict trebuie pedepsiți fără a ține cont de diversitatea sau sărăcia lor. Acei microbiști sălbatici care comit violențe împotriva altor persoane sau lucruri în numele unei echipe de fotbal – provocând adesea daune grave comercianților cinstiți, spărgând magazinele sub efectul stării de ebrietate, de stupiditate subumană și delincvențială – trebuie pedepsiți cu toată duritatea consimțită de lege și constrânsi să plătească până la ultimul bănuț daunele provocate, fără vreo milă motivată de cine știe ce probleme existențiale care ar sta la baza comportamentului lor reprobabil.

Justițiarii improvizați și autonumiți care se dedau reprimării vandalice trebuie pedepsiți cu severitate exemplară, deoarece reprezintă un virus și mai nociv, din punct de vedere social și moral, decât tâlharii reali sau presupuși pe care vor să îi pedepsească: Ku-Klux-Klan-ul, care se spune că a luat naștere la sfârșitul războiului de secesiune pentru a-i proteja pe albi din sudul Americii de violențele la care se dedau anumite grupuri de sclavi negri proaspăt eliberați, s-a transformat în scurt timp în cea mai oribilă criminalitate. Un infractor român trebuie pedepsit pentru fapta sa, însă nu-i poate compromite în mod nediscriminatoriu pe toți conaționali, după cum recentele acte de agresiune de la Verona nu pot autoriza brigăzi de "vânători" pe urmele tuturor veronezilor. Actualul ministru de Interne, care promite pumn de fier, știe că pumnii distribuți cu dezinvoltură ajung uneori să lovească și oamenii de bine, dat fiind că, în urmă cu câțiva ani, când nu mai era și nu va fi ajuns să fie din nou ministru de Interne, câțiva polițiști pripiți l-au lovit și pe el. Așa-zisa micro-criminalitate nu e o răceală, ci o plagă socială; hoții de buzunar care acționează asupra bătrânilor ce abia și-au scos pensia pun familii întregi în dificultatea de a ajunge la sfârșit de lună. Siguranța este un bun primar, iar necesara tutelă fermă a acesteia nu este expresia unor răuvoitoare sentimente filistinice sau a unor meschine prejudecăți împotriva imigranților și a marginalizaților, așa cum s-a susținut de multe ori cu suficiență. Orice problemă umană și socială nerezolvată comportă o rată de deviere și de ilegalitate, chiar și numai pentru faptul că legile existente nu

reueșc să o rezolve. Globalizarea e cea care produce mișcări crescânde de mase de oameni săraci spre țări mai bogate, cu toate consecințele care derivă de aici. Globalizarea ia naștere din căderea comunismului și din noile forme ale sistemului capitalist; nu pare nici de dorit, nici posibilă, restaurarea comunismului și blocarea dezvoltării capitalismului și, de altfel, nu putem fi și cu mândra și cu draga, cum spune proverbul.

Universalitatea și dificultatea acestui fenomen planetar ne ajută, ne constrânge să atingem cu mâna interdependența dintre oameni, esențiala unitate a speciei umane, diversificată, însă organic unitară, precum un uriaș copac cu rădăcinile, ramurile și frunzele lui; ne face să simțim la modul fizic că oricare dintre noi, cum spune Biblia evreilor, s-a aflat străin în țara Egiptului și poate încă să mai fie, într-un viitor tot mai incert și mai global, și, deci, că străinii sunt parte a destinului nostru. Ni se amintește, pe drept, emigrarea italienilor, dura și admirabila odisee a emigranților noștri, străini nu de puține ori ultragriați în țările mai bogate la acea vreme și mai ostile. Tocmai de aceea trebuie să știm cât este de greu, pentru toți, să fie străini. Retorica diversității eludează în plan sentimental această problemă. Toți – oameni și culturi – suntem diferiți și de aceea e inutil să repetăm precum papagalii acest cuvânt. În plus, diversitatea, particularitatea nu reprezintă în sine o valoare; este un dat, o identitate (națională, politică, culturală, religioasă, sexuală), pe ale cărei baze se pot construi valorile și care o transcend mai mereu, pentru că a fi italieni, africani, budiști, homosexuali nu e un merit și nici un defect, nu e un lucru de care să fim mândri sau să ne fie rușine – este o realitate care trebuie respectată și tutelată împotriva cui nu o respectă. Cu siguranță, diversitatea îmbogățește, deoarece creștem atunci când ieșim din noi înșine pentru a-i întâlni pe ceilalți; orice endogamie este asfixiantă și regresivă, nu doar cea sexuală. Însă diversitatea devine o retorică înșelătoare atunci când este invocată pentru a eluda conștientizarea faptului că există conflicte reale care se pot naște în orice moment din contactul între culturi diverse – de exemplu, între o cultură fondată pe principiul egalității în drepturi a bărbaților și femeilor și o alta care neagă acest principiu. Și astfel de posibile conflicte trebuie abordate cu echilibru și responsabilitate – nu exacerbate prin patosul spectaculos al înfruntării între civilizații, care seduce cu viziunea sa "tehnologică" – și nu excluse sau subestimate. Huliganii porniți împotriva câmpurilor nomade și ecoul mediatic care le face publicitate îndepărtează conștiința de la probleme mult mai arzătoare decât "urgența romă".

Dimensiunile numerice ale imigrației ar putea crește în viitor până ajunge practic imposibilă, deoarece, pentru a da un exemplu astăzi absurd, nu este fizic posibilă primirea a milioane de oameni în căutarea unei vieți

mai bune. S-ar putea crea – din necesitatea și imposibilitatea primirii – situații obiectiv dramatice în care – ca într-o tragedie – orice acțiune devine într-un fel culpabilă. De aceea problema nu poate fi tratată cu criterii diferite de fiecare Stat în parte, ci poate fi gestionată doar la nivel global de întreaga Europă, căci nu e o problemă a italienilor sau a spaniolilor, ci a europenilor, oricum a occidentalilor în general. E greu de spus dacă noul capitalism, care a introdus acest mecanism prin globalizare, va ști să-l guverneze sau se va lăsa copleșit ca un simplu începător. E o chestiune prezentă în cartea lui Giulio Tremonti, *Teamă și speranță*. Etnicii romi și ceilalți imigranți par să fie astăzi amenințarea majoră a siguranței noastre. "Minciună sfruntată, distragere în masă de la realitatea în ansamblul ei", a scris Mariapia Bonanate în săptămânalul "Nostro Tempo". Comercianții și industriașii jefuiți de camorra sau de mafie ar schimba cu plăcere răul, intimidarea – nu în puține rânduri moartea – la care sunt constrânși, cu neplăcerile celor care locuiesc în apropierea câmpurilor nomade. Cum a scris Riccardo Chiaberge în cotidianul "Il Sole 24 Ore", nu s-au văzut brigăzi de cetățeni indignați ridicându-se împotriva cartierelor de camorriști și nu am auzit vorbindu-se de patrule gata să-i apere pe comercianții de mafioți care vin să le ceară bani. Sigur, e mai riscant să-i înfrunți pe camorriști (decât pe imigranți) și unii dintre ei ar putea fi eliminați, dar asta n-ar trebui să descurajeze pe cine se laudă cu propriile atribute virile și trei sute de mii de puști.

În ziua de astăzi, mafia și mai ales camorra – prin forța cărții lui Roberto Saviano – sunt prezente cu pregnanță în opinia publică: cărți, filme, articole, emisiuni de televiziune, dezbatere. Nu revoluționează însă opinia publică; nu trezesc, spre deosebire de extracomunitari, nici o furoare, nici o teamă în rândul cetățenilor. Au devenit aproape literatură, o tragedie exorcizată de propria sa reprezentare, după care oamenii merg liniștiți acasă – cu excepția celor amenințați cu moartea. Precum acea cunoștință a mea, suntem mai vigilenți în cazul unei tuse săcâitoare decât al unui cancer. Cancerul este mai puțin vizibil, poate pentru că a invadat deja mare parte din corp, s-a infiltrat în organele și în simțurile pe care le distruge încet, astfel încât, cel puțin până la un anumit punct al lucrării sale, e dificil de perceput, așa cum nu putem să ne vedem propria privire. Un imperiu al crimei, ale cărui profituri sunt cele ale unei puteri economice mondiale și ale cărui victime sunt numeroase cele ale unui război, este un cancer infiltrat într-o zonă din ce în ce mai mare a realității. Este drept, este o datorie să tratăm cu severitate furturile, jafurile, agresiunile, molestările și orice ilegalitate cât de mică, având însă conștiința adevăratei noastre maladii mortale.

Prezentare și traducere de
AFRODITA CARMEN CIONCHIN